

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 6 1 5 1 1 1 1

SPOMLADANSKI ROK

ZGODOVINA

Izpitna pola 1

Sobota, 3. junij 2006 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 25 nalog iz obče zgodovine. Odgovore vpisujte v za to predvideni prostor z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. **Rešitev nalog v izpitni poli ni dovoljeno zapisovati z navadnim svinčnikom.**

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog. Skušajte odgovoriti na vsa vprašanja. Če Vam kakšna naloga povzroča težave, jo preskočite in prihranite za konec.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kot jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

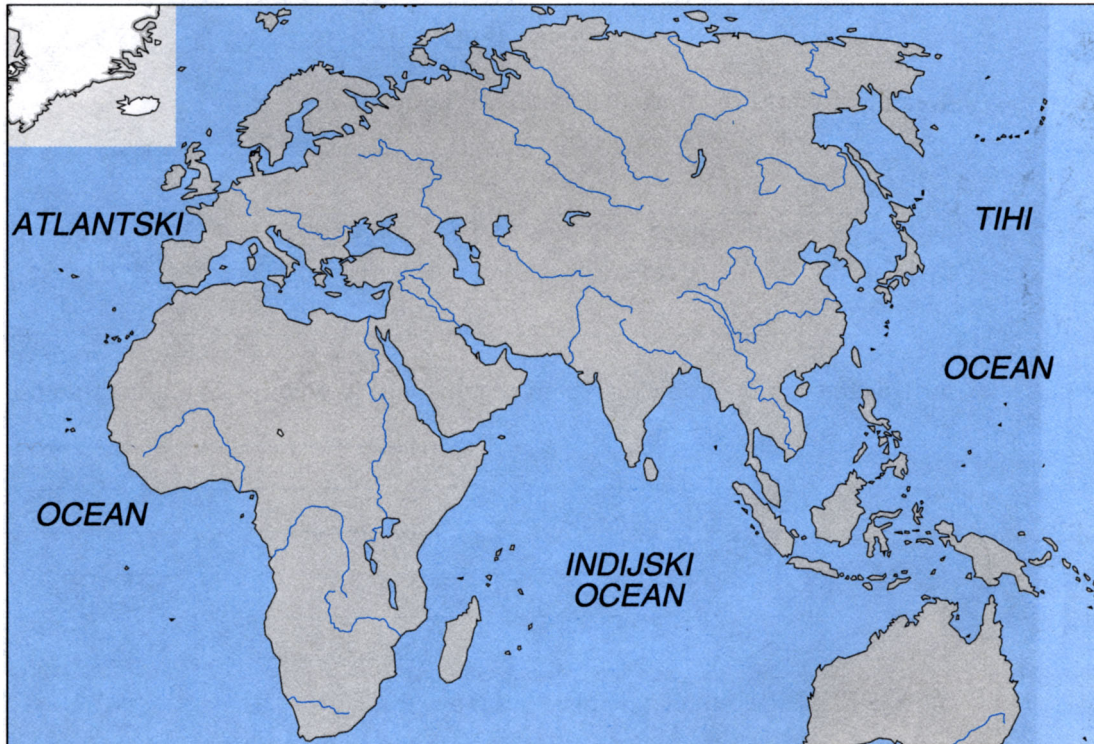
ZGODNJE VISOKE KULTURE

1. Zgodnje visoke kulture so se razvile ob velikih rekah v Egiptu, Mezopotamiji, Indiji in na Kitajskem. Na karti označite območja dežel zgodnjih visokih kultur tako, da vanjo vpišete številko, navedeno pred deželo.

1 Egipt 2 Mezopotamija 3 Indija 4 Kitajska

(2 točki)

Karta 1

(Vir: Pastar, Z., Sobotkiewicz, J., 2004: Delovni zvezek za zgodovino, Zgodovina 1, str. 23. DZS. Ljubljana)

2. Namakalno poljedelstvo se je razvilo v Egiptu in Mezopotamiji. Naravno namakanje polj sčasoma ni več zadostovalo in novo obdelovalno zemljo so v Egiptu pridobili z bazenskim namakanjem. Gradili so nasipe, prekope in jarke, da so dovajali vodo v bazene. Navedite in opišite dve pripravi, ki so ju Egipčani uporabljali za namakanje višje ležečih polj.

(2 točki)

3. Katera gospodarska panoga je bila najpomembnejša v starem Egiptu?

(1 točka)

4. Navedite ime feničanskega mesta, o katerem govori v viru prerok Ezekiel.
Naštete štiri vrste obrtnih izdelkov, tipičnih za Fenicijo.

(3 točke)

»Reci Tiru, ki prebiva od dohodkih na morje, ki trguje z ljudstvi na mnogih obalah: Tako govori vsemogočni Gospod:

»Ti, o Tir, si rekel:

Dovršene lepote sem!« ...

*»Cedro z Libanona so ti vzeli,
da so ti postavili jambor.« ...*

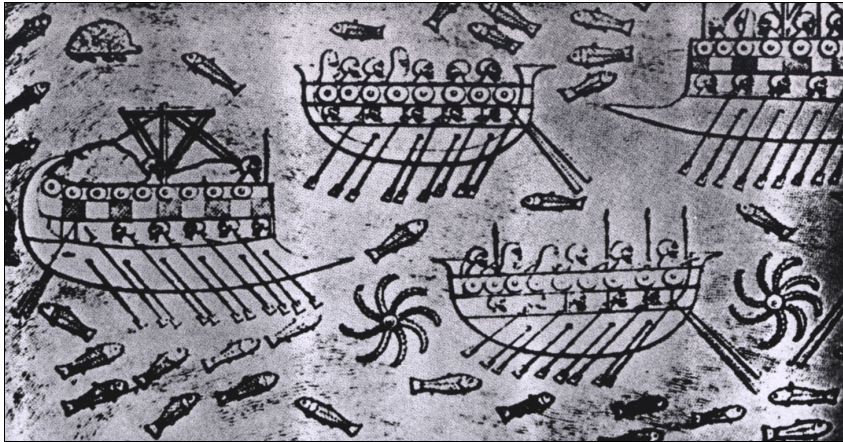
»Tarsis je trgoval s teboj, zaradi obilice vsega tvojega bogastva; srebro, železo, kositer in svinec so dajali za tvoje blago ... Edom je sklepal s teboj kupčijo zaradi obilice tvojih izdelkov ...«

(Vir: Sveto pismo nove in stare zaveze, str. 795. Britanska biblična družba. Ljubljana)

5. Feničani so bili sloviti pomorščaki starega veka.
Obkrožite črki pred pravilnima trditvama, povezanimi z njimi.

(2 točki)

Slika 1: Feničanske ladje

(Vir: Herm, G., 1977: Feničani, Cankarjeva založba. Ljubljana)

- A Feničani so prvi v zgodovini uporabljali kompas.
- B Feničani so uporabljali čoln z gredljem.
- C Feničani so pluli po celotnem Sredozemlju, prispeli so tudi do Kanarskih otokov, Britanskega otočja in naj bi obpluli celo Afriko.
- D Feničani so pluli po celotnem Sredozemlju, Črnem morju in naj bi prišli celo do Kalkute.
6. V Egiptu se je zaradi osrednjega vodenja irigacijskega poljedelstva razvila država, ki jo je vodil kralj (faraon).
Navedite, iz katerih delov je nastala stara egipčanska država in kateri vladar je bil združitelj.
Kako imenujemo obliko vladavine v času zgodnjih visokih kultur, ko vladar vlada sam, brez posvetovanja s plemstvom ali ljudstvom?

(3 točke)

7. Razvoj državne organizacije v Mezopotamiji je bil drugačen kakor v Egiptu. Navedite razlog za nastanek državne organizacije v Mezopotamiji.

(1 točka)

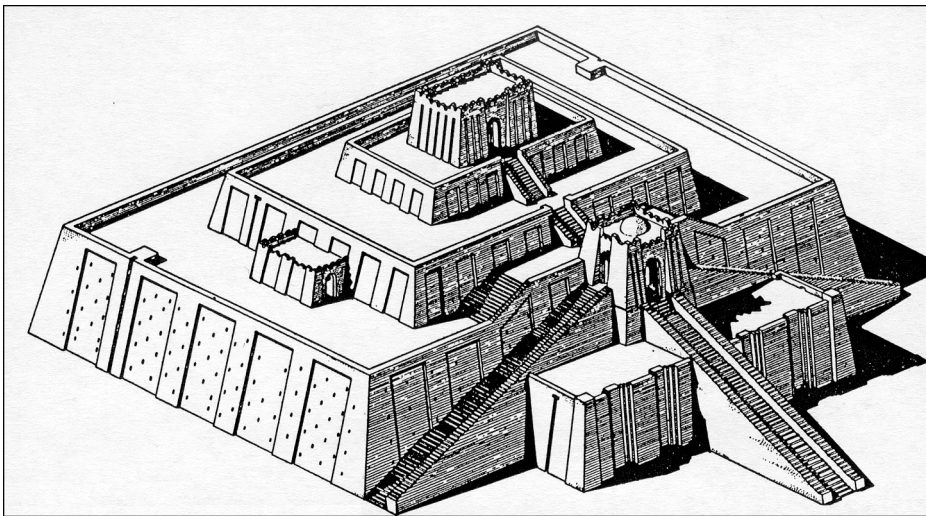
8. Ljudstvo Sumercev, ki je izoblikovalo prvo visoko civilizacijo v zgodovini, je ustvarilo tempeljske države.

Pojasnite razlog za takšno poimenovanje njihovih držav.

Naštete tri sumerske mestne države.

(3 točke)

Slika 2: Zigurat

(Vir: Zgodovina človeštva I/2, str. 183. DZS. Ljubljana, 1969)

9. Na ozemlju Mezopotamije je bilo v starem veku več držav.
Povežite značilnosti teh držav tako, da črko pred državo prenesete v desni stolpec. (3 točke)
A Akadsko kraljestvo	_____	Nebukadnezar II.
B Starobabilonsko kraljestvo	_____	Ninive
C Asirsko kraljestvo	_____	osvojitev kraljestva Izrael
D Novobabilonsko kraljestvo	_____	Sargon I.
	_____	kralj Hamurabi
	_____	osvojitev kraljestva Juda
10. Asirsko kraljestvo je med vsemi državnimi tvorbami v Mezopotamiji v 1. tisočletju pr. Kr. imelo največji obseg.
Opišite ravnanje Asircev s podrejenimi deželami in njihovimi prebivalci.
Navedite ime njihovega najbolj znanega vladarja. (2 točki)
11. V Indiji se je, pod vplivom sumerske civilizacije, razvila indska civilizacija.
Obkrožite črke pred tremi mesti indske civilizacije. (2 točki)
- A Hatuza
 - B Suza
 - C Sidon
 - D Harappa
 - E Tebe
 - F Kot Didži
 - G Sarde
 - H Mohendžo Daro

12. Staroegipčanska družbe je bila hierarhično urejena. Družbo so sestavljali plemstvo, meščanstvo, kmetje in sužnji.

Opišite značilnosti dveh družbenih slojev, (po vašem izboru) izmed štirih navedenih.

(2 točki)

13. V Egiptu je bil hierarhično urejen tudi sloj uradništva.

Navedite tri področja oziroma tri naloge, ki so jih urejali (opravljali) uradniki.

(2 točki)

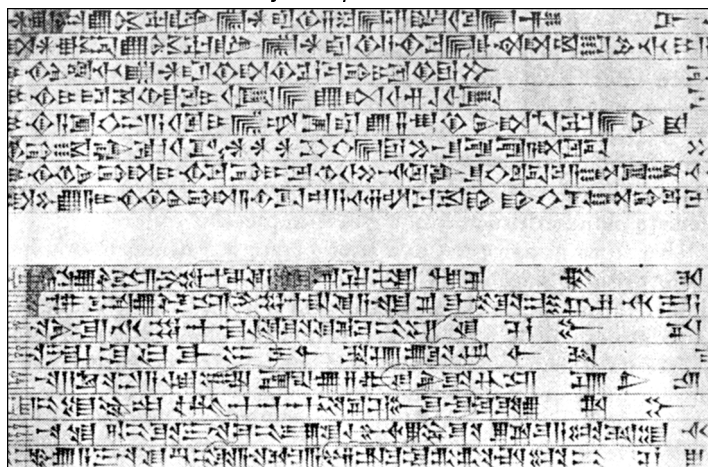
Takole piše okrog leta 1200 pr. n. št. pisar Emenemapt pisarju Penbesiju: »Ko boš prejel moje pismo, si prizadevaj postati pisar in vsakogar boš prekosil.«

(Vir: Kulundžić, Z., 1967: Zgodovina knjige, str. 277. DZS. Ljubljana)

14. Eden najpomembnejših dosežkov prvih visokih civilizacij je začetek uporabe pisave. Navedite imena pisav, ki so jih razvili v Sumerju (Mezopotamiji), Egiptu, Feniciji in na Kitajskem.

(4 točke)

Slika 3: Nebukadnezarjev zapis

(Vir: Kulundžič, Z., 1967: Zgodovina knjige, str. 51. DZS. Ljubljana)

Sumer (Mezopotamija)

Egipt

Fenicija

Kitajska

15. Kateri dve pisavi sta razvozlala nemški učenjak Georg Fridrich Grotefend in francoski učenjak Jean-François Champollion?

(2 točki)

16. Zgodnje visoke civilizacije so zaslužne tudi za začetek razvoja znanosti. V krajšem razmišljanju opišite začetke razvoja znanosti v tem obdobju. Pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: vzroki za začetek razvoja znanosti, dosežki matematike, astronomije, medicine in navedba imena najbolj znanega zdravnika v starem Egiptu.

(5 točk)

V Ebersovem papirusu beremo: »Začetek zdravniškega znanja je poznati utripe srca in poznati srce; z njim so zvezane žile za vsak del telesa.«

(Vir: Zgodovina človeštva I/2, str. 324. DZS. Ljubljana, 1969)

17. Pomemben prispevek k napredku so tudi iznajdbe (odkritja) na Kitajskem. Navedite dve. (1 točka)

18. Najstarejši zakonik izhaja s konca 3. tisočletja pr. Kr. iz Mezopotamije. Naštetim zakonikom dopišite ljudstva, pri katerih so nastali. (3 točke)

Zakonik kralja Urnamuja

Hamurabijev zakonik

Postava (Zakon ali Tora)

19. Kako imenujemo pravno načelo, navedeno v viru, ki je iz odlomka druge Mojzesove knjige Exodus? Kako se imenujejo Mojzesovi zakoni? (2 točki)

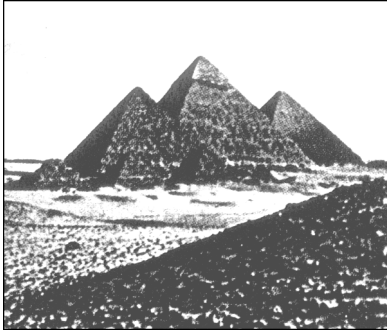
22 Če se tepeta in pri tem suneta nosečo ženo, tako da splavi svoje dete, sicer pa ni škode, naj se krivec kaznuje z denarno globo, kakršno mu naloži ženin mož, in naj plača, kakor določijo sodniki. 23 Ako pa zaradi tega umre, daj življenje za življenje, 24 oko za oko, zob za zob, roko za roko, nogo za nogo, 25 opeklino za opeklino, rano za rano, modrico za modrico.

(Vir: Sveto pismo nove in stare zaveze, str. 82. Britanska biblična družba. Ljubljana)

20. Najbolj znani kulturni spomeniki iz Egipta so piramide in skalni grobovi. Povežite te dosežke z obdobji, vladarji in kraji egipčanske zgodovine tako, da črko pred spomenikom prenesete v desni stolpec.

(3 točke)

Slika 4: Piramide

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2003: Zgodovina 1, str. 73. DZS. Ljubljana)

A	piramide	_____	stara egipčanska država
B	skalni grobovi	_____	Gize pri Kairu
		_____	nova egipčanska država
		_____	Dolina kraljev
		_____	Tutankamonova grobnica
		_____	Keops
21. Piramide so varovale sfinge. Obkrožite črko pred trditvijo, ki označuje sfingo.
- (1 točka)
- A Sfinga je bitje z levjim trupom in človeško glavo.
- B Sfinga je bitje s človeškim trupom in levjo glavo.
22. Življenje ljudi prvih visokih civilizacij je bilo prežeto z vero. Razložite navedene pojme, povezane z verovanjem.
- (3 točke)
- Politeizem
- Monoteizem
- Antropomorfizem

23. V Indiji sta se v starem veku razvili dve religiji.
Navedite ju in pojasnite bistveno razliko med njima glede odnosov v družbi oziroma položaja človeka v družbi.
- (3 točke)*

24. Naštetim dogodkom iz obdobja prvih visokih civilizacij dodajte ustrezna tisočletja, ki jim pripadajo (5. tisočletje pr. Kr., 4. tisočletje pr. Kr., 3. tisočletje pr. Kr., 2. tisočletje pr. Kr., 1. tisočletje pr. Kr.).
- (3 točke)*

_____ Hamurabijev zakonik

_____ nastanek perzijske svetovne države

_____ najstarejše piramide v Egiptu

_____ prva mirovna pogodba v zgodovini med Egipčani in Hetiti

_____ začetek irigacije

_____ prva pisava v zgodovini

25. Eden najbolj znanih templjev starega veka je bil v Jeruzalemu. Kdo je dal postaviti ta prvi tempelj in komu je bil posvečen?

(2 točki)

Slika 5: Izraelski vladar

(Vir: Dore, G., 1986: Biblija, str. 195. Mladinska knjiga. Ljubljana)

PRAZNA STRAN